

Vaiko interesus atitinkantis teisingumas. Kontrolinis sąrašas specialistams

Kokių veiksmų reikia imtis, kad teismo procesas atitiktų vaiko interesus?

Ar vaikas galės pasinaudoti savo teise būti išklaustyta?

- Būtina sudaryti tinkamas sąlygas, siekiant užtikrinti, kad vaikas būtų išklaudytas.
- Specialistai turėtų aiškiai pripažinti šią teisę per visą teismo procesą.

Ar vaikui teikiama profesinė ir asmeninė pagalba?

- Profesionalią pagalbą taip pat gali teikti ir socialiniai darbuotojai bei psichologai.
- Patikėtinis.

PAGALBA

Kaip galima vaiką informuoti apie teismo procesą ir jo teises?

- Žodžiu ir raštu.
- Pateikiant informaciją, pritaikytą pagal vaiko amžių, brandą, supratimo lygį ir bendravimo sunkumus.
- Pateikiant vaizdo medžiagą.

Kaip padėti vaikui pasirengti apklausai?

- Vaikui padedantis asmuo turėtų pasirūpinti, kad
  - vaikas būtų tinkamai informuotas apie savo teises;
  - vaikas žinotų, ko tikėtis per teismo procesą.
- Pasirengimas turėtų vykti prieš pat apklausą.
- Reikėtų surengti vaiko interesus atitinkančius susitikimus ir vizitus.
- Reikėtų nustatyti konkrečius vaiko poreikius.

Ko reikėtų vaiko paklausti prieš apklausą?

- Ar vieta ir laikas tinka vaikui?
- Kas turėtų lydėti vaiką kaip jo patikėtinis?
- Ar yra žmonių, kurie neturėtų dalyvauti apklausoje?
- Ar jam reikia apsaugos priemonių?
- Kas turėtų vadovauti apklausai?
  - Lytis ir profesija yra labai svarbūs aspektai.

Kodėl svarbu visa tai išsiaiškinti su vaiku?

- Taip vaikui suteikiama galimybė daryti įtaką tam, kaip rengiama apklausa.
- Vaikas gali susipažinti su asmeniu, kuris rengia apklausą.

Kokios priemonės prieš apklausą gali padėti užtikrinti vaikui palankią atmosferą?

- Elgesio gairių pateikimas.
- Trumpas laukimo laikas atvykus ir prieš apklausą.
- Vaiko poreikiams pritaikyta laukimo erdvė.

Kokios priemonės per apklausą gali padėti užtikrinti vaikui palankią atmosferą?

- Vaiko poreikiams pritaikytas apklausos kambarys, esantis ne teismo rūmuose.
- Draugiškas visų dalyvaujančiųjų elgesys su vaiku.
- Mažas dalyvių skaičius apklausoje.
- Atsakovas ar kitos šalys nedalyvauja.
- Su vaiku bendrauja vienas asmuo.
- Kalba pritaikyta atsižvelgiant į vaiko amžių ir brandą.
- Taikomi tinkami apklausos metodai.
- Apklausa yra trumpa (ne daugiau kaip valandos trukmės).

Kokios priemonės po apklausos gali padėti užtikrinti vaikui palankią atmosferą?

- Vaikui pateikiama grįžtamoji informacija ir informacija apie kitus etapus.
- Visi dalyvaujantys specialistai sutaria dėl tolesnių veiksmų.

Vaikas

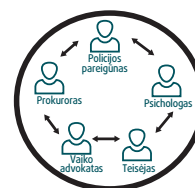
Etapas po teismo proceso

Ko galima imtis, kad nereikėtų rengti keleto apklausų?

- Pasirūpinti, kad vaizdo įrašus būtų galima panaudoti kaip įrodymus (kriminalinės bylos).
- Visų susijusių specialistų grupių bendradarbiavimas ir keitimasis informacija.

Jei vienos apklausos nepakanka, specialistai turėtų žinoti, kad per tolesnes apklausas:

- pasitikėjimu pagrįstas santykis su specialistu yra be galo svarbus, be to, apklausai turėtų vadovauti tas pats specialistas;
- klausimai neturėtų kartotis;
- specialistai turėtų dalytis susijusia informacija.

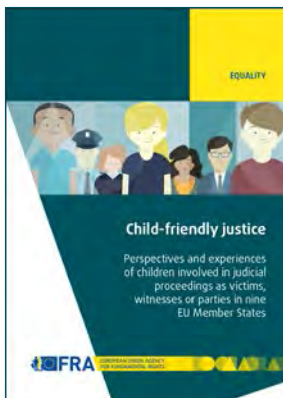
Kokių tolesnių veiksmų būtina imtis?

- Tolesnė parama vaikui ir šeimai.
- Informacija ir paaiškinimai apie sprendimą ir galimą tolesnę paramą.
- Trumpos laiko atkarpos tarp apklausos ir sprendimo; su sprendimu pateikiama informacija.

Kas nutinka, jei nesiimama tolesnių veiksmų?

- Teismo procesas gali būti užbaigtas tik jei pasirūpinta tolesniais veiksmais ir apie juos pranešta.

Europos Sąjungoje (ES) apie 2,5 mln. vaikų kasmet dalyvauja teismo procesuose, kai jų tėvai nutraukia santuoką arba jie patys yra nusikaltimų aukos ar liudytojai. Nors veiksmingas vaikų dalyvavimas teismo procesuose yra gyvybiškai svarbus siekiant užtikrinti geresnį teisingumo sistemos veikimą, elgesys su vaikais teisingumo sistemose vis dar kelia susirūpinimą. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) ištyrė, koku mastu praktiškai taikomos vaikų teisės būti išklausytiems, informuotiems ir apsaugotiems bei nediskriminuojamiems. Atliekant tyrimą buvo rengiami išsamūs pokalbiai tiek su specialistais, tiek su teismo procesuose dalyvaujančiais vaikais. Pirmojoje ataskaitoje buvo pateiktos specialistų nuomonės. Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama vaikų nuomonei ir pristatoma jų nuomonė apie veiksnius, trukdančius jiems visavertiškai dalyvauti teismo procese, ir apie tai, kas galėtų padėti įveikti šias kliūtis. Kaip ir pirmojoje ataskaitoje, šiame dokumente pabrėžiama, kad, siekiant visoje ES užtikrinti vaiko interesus tikrai atitinkantį teisingumą, reikia dar daug ką nuveikti.

Papildoma informacija

Daugiau informacijos galima rasti FRA ataskaitose ir vaiko interesus atitinkančiam teisingumui skirtoje interneto svetainėje

- FRA (2017) *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States* („Vaiko interesus atitinkantis teisingumas. Vaikų, kurie kaip aukos, liudytojai ar šalys dalyvauja teismo procesuose devyniose ES valstybėse narėse, nuomonės ir patirtys“), Liuksemburgas, Leidinių biuras;
- FRA (2017), „Vaiko interesus atitinkantis teisingumas. Vaikų ir specialistų patirtis ir nuomonės“, santrauka, Liuksemburgas, Leidinių biuras (skelbiama 23 ES kalbomis);
- FRA (2015) „Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children’s participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States“ („Vaiko interesus atitinkantis teisingumas. Vaikų dalyvavimas civiliniuose ir baudžiamuosiuose teismo procesuose 10 ES valstybių narių. Specialistų patirtis ir nuomonės“), Liuksemburgas, Leidinių biuras;
- <http://fra.europa.eu/en/theme/rights-child>.

FRA – EUROPOS SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ AGENTŪRA

Schwarzenbergplatz 11, 1040 Viin, Austria
tel. +43 1580300, faksas +43 158030699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Leidinių biuras

© Europos Sąjungos Pagrindinių Teisių Agentūra, 2018
Illustrations: © FRA

